

СУЇЦИД ТА ЕВТАНАЗІЯ ЯК ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ЕТИКИ

Гуманітарний інститут Національного авіаційного університету

У статті проаналізовано сутнісні риси, філософський та світоглядний аспекти самогубства та евтаназії як проблем сучасної етики.

Вступ

Період другої половини ХХ століття і початок ХХІ століття отримав назву постсучасність. Цей перехідний етап характеризується змінами ціннісних орієнтирів та традицій, які були напрацьовані людством у продовж століть. У першу чергу, спостерігається перенесення акцентів з обцинно-колективістської орієнтації на значущість особи, її прав і обов'язків, що спричинило появу морально-етичних проблем нового рівня. Найважливішим джерелом специфічних для сьогодення етичних проблем, серед яких чільне місце займають «біоетичні», є безпрецедентний розвиток науки, техніки і технологій. Вони виникають унаслідок втручання сучасної науки в глибинні біологічні процеси [1]. Серед них – пересадка органів, клонування, самогубство евтаназія тощо.

Аналіз публікацій

Аналіз західних та вітчизняних наукових і філософських джерел свідчить, що предмет біоетики тлумачиться досить широко: від етичних проблем медичної практики та біомедичних досліджень (Т.Аболіна, Р.Апресян, Т.Бочамп та Дж.Чілдрес, Т.Мішаткіна, М.Яровинський та ін.) до сучасних світоглядних проблем (А. Єрмоленко, В.Кулініченко, В.Москаленко та М. Попов, С.Вековшиніна та ін.). Низка авторів вважає, що питання ризику, пов'язані із сучасними технологіями, потребують актуалізації практичної етики разом із прикладною (П.Сінгер, К.Вітбек, Я.Гартман, Дж.Чілдрес).

Дж. Чілдрес зазначав, що поняття прикладної та практичної етики є досить близькими, але, вони відображають різні аспекти біоетики: з одного боку, можливість застосування її до спеціальних сфер діяльності людини, таких, як бізнес, політика, медицина, а з другого боку, можливість участі у вирішенні окремих значущих біомедичних проблем, таких, як штучне переривання вагітності, трансплантація органів та тканин, клонування ін. В. Бакштановський та Ю. Согомонов порівнюють біоетику з етосом, який означає стиль життя певної соціальної групи, а також її культурну орієнтацію та ієрархію цінностей. У цьому значенні поняття етос виходить за межі поняття моралі й набуває значення моральної матриці, морального архетипу: «Це поняття означає проміжний рівень між різноманітними звичаями й власне мораллю, суцям та належним» [2, 96]. На нашу думку, найбільш плідною ідеєю щодо природи біоетики є розгляд її як принципово нової стадії розвитку етичного знання.

Проблема самогубства була в центрі уваги багатьох представників філософських шкіл. Класичні філософські трактати по суїцидології належать Платону, Лукрецію, Сенечі, Д.Юму,

І.Канту, А. Шопенгауеру, Е.Дюркгейму, У.Джеймсу, Н.Бердяєву, А.Камю. Тема самогубства неодноразово з'являлася в працях Емпедокла, Арістотеля, Сократа, стоїків, кініків, Цицерона, Марка Аврелія, Монтеня, Декарта, Спінози, Вольтера, Монтеस्क'є, Руссо, Гегеля, К'єркегора, Ніцше, Вл. Соловйова, Ф.Достоевського, З.Фрейда, Е.Фромма, К. Хорні. У сучасній танатології велику роль відіграли твори таких філософів, як Ж.Батай, М.Бланшо, Ж.Дерріда, Ж.-П. Сартра, М. Хайдеггера. У роботі С.Аванесова «Введення у філософську суїцидологію», суїцид розглядається з точки зору екзистенції; у статті І.Красненкова «Філософський аналіз суїциду» проблема суїциду пов'язана з відсутністю «живої», особистісної віри. Соціальні аспекти суїциду розглянуті в роботах П.Булацеля, М.Губського, Н. Мухіна, а психологічні аспекти розглянуті в наш час у дослідженнях А. Амбрумової, Т. Донських, Ц.Короленко, В.Тихоненко. Культурно-антропологічні та етнографічні виміри самогубства представлені в працях В.Богораза, Д. Зеленіна, А.Моховикова, де досліджується наявність в даній культурі уявлення про самогубство як «вихід» із важкої життєвої ситуації. Психолого-педагогічні дослідження суїцидальної поведінки відображені в роботах В.Бехтерева, Г. Дзедушицького, Е.Тихомирова. Ці дослідники підкреслюють виняткову роль виховання як соціального інституту в формуванні «життєвого сенсу», який стає реально діючим фактором активності і життєстійкості при наявності усвідомлених життєвих програм, які поєднують суспільні та особисті інтереси. Потребу філософського розгляду суїциду відчувають і представники сучасної соціально-психологічної суїцидології. Наприклад, Ц.Короленко і Т.Донських підкреслюють багатовимірність проблеми суїцидальної поведінки, яка не може бути вирішена з точки зору однієї спеціальної дисципліни, оскільки самогубство спричиняють різноманітні фактори.

Постановка завдання

Коло проблем прикладної етики є досить широким – біоетика, етика бізнесу, екологічна етика тощо. Кожна з складових має самостійний характер та вимагає ґрунтовного дослідження. Стаття є спробою розглянути проблему суїциду та евтаназії як складової біо- та прикладної етики.

Основна частина

Прикладна етика – напрям міждисциплінарних досліджень, що виник у середині ХХ століття. Саме тоді розвиток медицини, біології, екології постав перед необхідністю звернення до етики для вирішення своїх актуальних проблем. Прикладна етика – галузь знання і поведінки, предметом якої є практичні моральні проблеми, що мають

міждисциплінарний і відкритий характер. Наприклад, такі проблеми, як страта, евтаназія, трансплантація органів, клонування тощо, є межовим, оскільки стосуються фундаментальних моральних принципів, цінності самого життя; міждисциплінарними, оскільки вони є предметом осмислення низки дисциплін, і відкритими, оскільки мають форму дилеми, кожне з взаємовиключних вирішень якої здатне бути предметом моральної аргументації.

Проблеми прикладної етики характеризуються наступними ознаками. 1. Вони виникають у сферах життя, що передбачають і вимагають регулювання, кодифікації, контролю, в зонах інституційної поведінки, де вчинки мають усвідомлений і суспільно осудний характер. Це такі проблеми, доля яких залежить від свідомо вираженої волі їхньої суспільства. Наприклад, смертна кара як цілеспрямований акт держави є предметом прикладної етики. 2. Для вирішення цих проблем недостатньо однієї доброї волі, етичної рішучості. Потрібна ще і професійна виваженість. Моральна обґрунтованість вибору пов'язана зі знанням предмету вибору. Наприклад, етично обґрунтоване ставлення до клонування можливе лише з урахуванням медичних критеріїв людського життя. 3. З вирішення питання їх етичної кваліфікації існують протилежні позиції. Наприклад, у міркуваннях «за» та «проти» евтаназії апелюють до категорії милосердя. 4. Ці проблеми є відкритими внаслідок відсутності логічно та морально бездоганного обґрунтування і вимагають у кожному випадку індивідуального підходу. 5. Спосіб ухвалення рішень тут є публічним, легітимним, здійснюється через етичні комітети, з урахуванням всієї сукупності інтересів. І тут спрацьовує запропонований Аристотелем внутрішньоособовий механізм раціонального зважування й боротьби мотивів, який переддує прийняттю етично осудного рішення. Прикладна етика актуалізована у різноманітних сферах практичної діяльності. Найбільш розвинутою з них є біоетика (біомедична етика) [3]. Прикладна етика є багатовекторною галуззю знання і суспільної практики, що виникла на стику етики і інших конкретних форм науково-практичної діяльності. Отже, предметом прикладної етики виступають практичні моральні проблеми, які є граничними, оскільки стосуються фундаментальних принципів, цінностей самого життя і відкритими, оскільки мають форму дилем, тобто кожне із взаємовиключних рішень піддається моральній аргументації. Питання про співвідношення прикладної етики з традиційною залишається дискусійним. Можна виділити чотири позиції щодо статусу прикладної етики. Вона є: 1) практичним застосуванням етичної теорії, її витокі містяться в античній філософії; 2) новітнім варіантом професійної етики; 3) сукупністю особливого роду практичних моральних питань сучасності; 4) новою стадією розвитку етики, що характеризується поєднанням теорії моралі та моральної практики суспільства. Розглядаючи питання, присвячене біоетиці, слід звернути увагу на наступні проблеми. Термін «біоетика» з'явився у

60-70 роках XX століття, але філософська традиція його формування була закладена ще в період античності й набула деяких відмінностей у тематиці, методах розвитку теорії та практики залежних від культурних, філософських, релігійних звичаїв різних країн та в різних мовних системах. Головні проблеми біоетики стосуються взаємовідносин лікаря й хворого. Тому важливо усвідомити, що середньовічна, а також епоха Відродження знаходилась під впливом принципів Гіппократа серед яких необхідно виділити й гіппократівський патерналізм. Не торкаючись перетворень, що принесла картезіанська філософія, яка вплинула на руйнацію холістичної медицини, звернемо увагу лише на історико-філософський аспект подій минулого століття, внаслідок яких контроль за виконанням етичних норм у взаємовідносинах лікаря й хворого стали чи не головною умовою існування кожної окремої людини і людства взагалі. Факти що до експериментів на людях, примусової стерилізації, які були представлені на Нюрнберзькому процесі (1945-1946 рр.), довели, що совість кожного лікаря перестала бути гарантією недоторканості життя людини. Це остаточно призвело до ліквідації застосування принципу гіппократівського патерналізму. Суспільство почало формувати нові гарантії: міжнародні декларації та угоди, виконання яких контролювалося з боку новостворених етичних комітетів [4]. У 1948 році було утворено Всесвітню Декларацію Прав Людини, що стало першим етапом розвитку біоетики. Як окремий науковий напрямок біоетика, почала формуватися в країнах Західної Європи та Америки на початку 70-х років. Багатоаспектні уявлення про предмет біоетики знайшли своє відображення у виданій в США та Англії чотири томній «Енциклопедії біоетики». У 80-90-х рр. XX ст. біоетична проблематика стала предметом ґрунтовного філософсько-світоглядного осмислення у вітчизняних концепціях, у роботах українських та російських філософів науки.

Значимість біоетики в сучасній філософії науки пов'язана з її світоглядними можливостями. А саме з тим, що визначення принципів та орієнтирів біоетики пов'язане з осмисленням проблеми життя і смерті. У медицині – відповідно здоров'я і хвороби. Вирішення цих проблем в етичному сенсі потребує гуманізації медико-біологічного знання. Філософського осмислення в цих умовах потребує не лише поняття і феномен життя, а й поняття смерті. Тим більше, якщо взяти до уваги все більш серйозну соціопрактичну увагу та юридичне обґрунтування явища евтаназії в країнах Західної Європи. Це вводить світоглядні та етичні проблеми в сам процес медичної діяльності, а пацієнта робить її спів-суб'єктом. Ф.Фукуяма в праці «Наше постчеловеческое будущее» [5] визначив дослідницькі напрями, що необхідно заборонити. Насамперед, репродуковане клонування. Моральні причини пов'язані з тим, що клонування є штучною формою репродукції, яка встановлює неприродні, несиметричні стосунки між батьками та дітьми. Клонована дитина одночасно є дитиною, і близнюком того батька, від якого отримав гени, але

жодним чином не зв'язаний з іншим батьком. Останній буде змушений виховувати молодий "репринт" свого чоловіка або дружини. Протягом віків склався стандарт взаємовідношень між батьками та дітьми, і свідоме його порушення призведе до суспільного дисбалансу, фрустрацій, намагання скоротити життєвий термін, девіантної поведінки.

Розуміння проблематики евтаназії, суперечок навколо неї, її легалізації в багатьох країнах світу пов'язане з необхідністю розглядати її як засіб проти страху перед періодом і процесом умирання. У цьому – полягає сутність евтаназії: не існує інших засобів врятувати людину від болісного процесу вмирання, коли вона сама знає, що вмирає, і знають про це всі оточуючі, але вже ніхто не може їй майже нічим допомогти. Саме ця реальність диктує проблематику евтаназії. Але спочатку декілька загальних роз'яснень.

Евтаназія (у перекладі з грецької) – швидка й легка смерть. Важливим тут є перенесення обговорення проблеми "евтаназія" з площини невідворотності Танатоса у площину доцільності штучного позбавлення життя на будь-якій стадії існування людини. Доречним є зауваження про відсутність нормативно-правової бази, яка б регламентувала відносини та впливала на формування моральної позиції при прийнятті рішення щодо евтаназії. Важливим є усвідомлення невід'ємності проблеми евтаназії й гуманістичного принципу безперечної цінності особистості та її життя.

Необхідно розрізняти види евтаназії відповідно до критеріїв: 1) пасивна й активна (критерій – позиція лікаря); 2) добровільна та недобровільна (критерій – позиція пацієнта). Позитивне ставлення до евтаназії базується на наступних аргументах: 1) життя є благом, якщо задоволень більше, ніж страждань; 2) життя є благом, поки воно має людську форму, існує в полі культури, моральних відносин; 3) підтримувати життя на стадії вмирання за допомогою складних технологій надто дорого. Відомий британський письменник-фантаст Тері Пратчетт, у якого знайшли ранню форму хвороби Альцгеймера, заявив про свій намір добровільно піти з життя. Враховуючи те, що у Великобританії евтаназія оголошена поза законом, письменник має намір відстоювати своє право на добровільну смерть. Про це він повідомив у листі, опублікованому в газеті The Daily Mail [6]. Це стало відповіддю на погрозу Верхньої палати парламенту Сполученого Королівства ув'язнити чоловіка 45-річної Деббі Перді, яка страждає від розсіяного склерозу, якщо він допоможе дружині виїхати до Швейцарії, де їй можуть зробити евтаназію. Лист починається словами: «Ми дурні. У минулому столітті ми так досягли успіху в мистецтві залишатися живими якомога довше, що забули, як вмирати. І навчатися цьому іноді дуже важко. Зараз, проте, в моєму житті є надія. Я сподіваюсь, що перш ніж хвороба спустошить мій мозок, перш ніж виштовхне мене з життя, я зможу вистрибнути з неї сам... Думки ці дарують чудове відчуття власної сили: ворог може перемогти, але триумфу йому не

дочекатися». При цьому Пратчетт протиставляє евтаназію самогубству: «Ненавиджу термін «самогубство, здійснене з чиеюсь допомогою». Суїцид – це страх, сором, відчай і скорбота. Це безумство. Але ті відважні люди, які зараз шукають смерті за кордоном, здаються мені, навпаки, наділеними несамовитою розсудливістю. Вони побачили своє майбутнє, і не захотіли бути його частиною», – писав письменник Тері Пратчетт. Автор романів про «Плоский світ» вважав, що «коли тягар страждань стає занадто великим», кожен повинен мати право на добровільну смерть. «Я насолоджуюся своїм життям повною мірою, і сподіваюся, що це триватиме ще якийсь час. Але в той же час я маю намір померти, не чекаючи розв'язки. Померти, сидячи в кріслі в саду, з келихом бренді в одній руці та iPod із Томасом Тайллісом – в іншій – музика Томаса навіть атеїста може трохи наблизити до небес. Але раз вже це Англія, то не зайвими буде уточнити – якщо почнетесь дощ, я переберуся в бібліотеку», – пише в листі Пратчетт. На початку вересня видання The Mirror опублікувало статтю, в якій повністю підтримало письменника, а також право будь-якої людини вмерти до того, як її життя перетвориться на суцільне страждання. Такі випадки є непоодинокими. Так у Бельгії, де евтаназія дозволена, пішов із життя відомий фламандський письменник Хюго Клаус. У бельгійських аптеках продаються набори для евтаназії. Але про повну свободу вибору говорити не можна. Зазначений набір може замовити лише практикуючий лікар, вказавши точну дозу отрути. Замовлення можливе лише після декількох письмових заяв хворого, що підтверджує його рішучість.

Найліберальніше в Європі ставлення до евтаназії – в Швейцарії. У цій країні значна кількість приватних організацій, що допомагають людям піти з життя, і надання подібної допомоги відповідно до швейцарського законодавства є безкарним, при відсутності "корисливих мотивів". За рішенням швейцарського суду психічні розлади на одному рівні із тяжкими фізичними недугами: вища судова інстанція країни – Федеральний трибунал дозволив людям, що страждають на тяжкі психічні захворювання, отримати право на евтаназію. Особам, що страждають на невиліковні хвороби, евтаназія в цій країні вже була дозволена. В ухвалі суду зазначалося, що невиліковний, постійний, тяжкий психічний розлад є таким же стражданням, що й фізичні хвороби. Останнє робить життя пацієнта нестерпним у тривалій перспективі. «Якщо бажання умерти базується на самостійному рішенні, яке враховує всі обставини, то психічно хворій людині можна виписати етанінал натрію і таким чином допомогти в самогубстві», – зазначається в постанові, оприлюдненій 2 лютого 2007 року. Перше позитивне рішення було ухвалено у справі про прохання 53-річного чоловіка з тяжким маніакально-депресивним психозом щодо отримання смертельної дози снодійного без рецепту [8]. Нідерланди легалізували евтаназію в 2001 році, Бельгія – в 2002 р., Ізраїль – у 2005 р., Люксембург – 2008 р., а у Франції й Британії смертельно хворим людям

дозволяють відмовлятися від лікування. У Німеччині, з другого боку, евтаназія заборонена законом і тягне за собою покарання у вигляді позбавлення свободи строком від 6 місяців до 5 років.

Негативне ставлення до евтаназії ґрунтується на таких доводах: 1) вибір між життям-стражданням і відсутністю життя як такого; 2) моральне ставлення до фізичного тіла людини, враженого хворобою; 3) питання полягає у моральності евтаназії, а не у фінансовій доцільності. У більшості випадків евтаназію класифікують як легітимізований суїцид. На нашу думку це неправомірне припущення. Спробуємо проаналізувати чинники суїцидальної, девіантної поведінки, спираючись на положення філософської суїцидології.

Аутоагресивна (суїцидальна) поведінка, для осіб різних вікових груп має свої особливості, закономірності, обумовлені вибором способу і мотиву [10]. Ритуальне самогубство пов'язане з бажанням зберегти гармонію із соціумом. У ньому відсутня свобода прийняття рішення про відхід з життя, відсутня свобода вибору засобу, місця і часу, а також «самовираження особистості в акті самогубства» [11, с. 96]. Самогубство – одна з вічних проблем людства, оскільки існує як явище практично стільки ж, скільки існує на Землі людина. Самогубство, суїцид – виключно людський поведінковий акт самоусунення з життя. Е.Дюркгейм, автор першої фундаментальної соціологічної праці, присвяченій самогубству (1897 р.), визначає суїцид, як усвідомлений вчинок постраждалого, наслідками якого є передбачений і очікуваний смертельний результат зазначеного індивіда. Сучасний російський філософ С. Аванесов дає більш розширене визначення самогубства – це свідоме, добровільне і цілеспрямоване досягнення людиною смерті, здійснене власними силами [12, С. 17]. Суїцидальна поведінка – дуже складний і багатогранний феномен. Включає завершені самогубства, зазіхання на своє життя, суїцидальні думки, ідеї, наміри. Отже, важливою є рефлексія над філософською суїцидологією, зокрема виявлення змісту та гносеологічних підстав.

Суїцидологія є термін, що закріпився, перш за все, в сучасній науці; він позначає таку дослідницьку дисципліну, предметом якої є самогубство. Суїцидологія, як наукова галузь застосовує певні методи науки: або в межах окремих наук (у психології, соціології, медицині), або в сумі – в тих випадках, коли суїцидологія затверджується в якості специфічної наукової дисципліни. Комплексний підхід до суїциду, на жаль, не відкриває його суті, залишаючись способом реєстрації та систематизації емпіричних причин і фактичних обставин самогубства. Відкрити, в чому полягає суть суїциду, пише С.Аванесов, наука не в змозі і тому повинна звертатися за поясненнями до філософії [12, С. 13]. Саме філософія може визначити, що таке суїцид і, відповідно, з якою дослідницькою програмою до нього треба підходити. Філософська суїцидологія в силу лише своєї наявності стверджує неминучу обмеженість приватних методів науки і тим самим виявляє відносність будь-якого наукового висновку на тему самогубства [12, С. 14-15]. У цьому сенсі

філософія суїциду (як фундаментальне пізнання самогубства в його суті) необхідно передують науковій суїцидології. Таким чином, суїцидологія взагалі, і філософська суїцидологія зокрема, можуть бути побудовані лише на фундаментальних гносеологічних підставах. Останнє має на меті окреслити теоретичні передумови виявлених проєктів філософської суїцидології.

Ранні описи самогубств зустрічаються у всіх найдавніших рукописних творах: Рігведі, Рамаїні, Біблії, Корані. У них дано не тільки описи випадків, типів, способів, самогубств у різних народів, але й відображені мотиви, які призводять до цього. Наприклад, мусульманам пропонується звернути увагу на справжні причини названої проблеми. Серед них – слабкість віри (Іман) або її недостатність, відсутність зв'язку з Аллахом (ду'а), відсутність надії на Аллаха і розпач, відсутність терпіння, відсутність знання про покарання за самогубство, відсутність вірного керівництва в житті, відмова від поминання Аллаха (зікр). Перешкодою, яке іслам ставить на шляху суїциду, є віра в приречення (кадар). Переконавання, що всі блага, які має мусульманин, дані йому Аллахом в тій мірі, в якій йому необхідно. Знаючи це, правдивий розуміє, що та життєва ситуація, в якій він знаходиться, є найкращою для нього на даний момент часу, так як всі приречення Аллаха єдино вірні та мають виключну користь.

Показано ставлення суспільства до самогубства окремих своїх представників або цілих груп та спроби запобігання девіантної поведінки. Самогубства можливо класифікувати за ідеологічними мотивами (політичні, неприйняття цінностей соціуму в цілому) [13, с. 239], з причини негараздів в особистому житті, самогубства на війні (дія з нанесення шкоди супротивнику, яке неможливо здійснити, не загинувши; самогубство з метою уникнення полону [14, с. 132]; термінологічно самогубством є і самопожертва з метою порятунку бойових товаришів).

Самогубство може бути наслідком складних зовнішніх обставин, спадковості, особливостей нервової системи. Аналізуючи самогубство завжди можна знайти переломний момент, коли постає запитання: що є життя взагалі, що становить основу світобудови. На думку А.Луначарського, саме зазначений момент змушує людину звернутись до філософії, завдяки якій вона і отримує відповідь що підготовхне до труни або залишить на краю могили. Прослідковується спорідненість питань самогубства та світогляду. Останнє може виступати в якості своєрідного філософськи окресленого нігілізму, бунту, протесту, що навіть за відсутності безумовних причин, логічно призведе до свідомого вкорочення життя. А.Луначарський визначав, що тогочасні філософські переживання сповнені позбавленням світогляду антропоцентризму – людині вже не знаходиться місця у центрі всесвіту. Матеріалістичний песимізм невідворотно веде до самогубства. «Життєва витривалість, міцні узи інстинкту, випадковий збіг обставин, що дало насолоду в сприятливій пропорції, – все це може ідею самогубства тримати далеко від сучасної

людини. Але у всякому разі безрадісна філософія робить свою справу, не створюючи опору в житті, а творячи повільно діючу отруту» – писав А.Луначарський [15].

Для пошуку альтернативи він пропонує порівняння типології самогубця початку ХХ століття, античного та буддійського світів. Для останнього самогубство визнається тяжкою провиною, формує негативну карму та спричиняє нище перевтілення. Для періоду пізньої античності, який символічно можна представити ідеями імператора Маркам Аврелія та раба Епікета, характерно виправдання самогубства з подальшою глорифікацією практичного втілення подібного подолання буття. А.Луначарський, спирається на ідеї К.Маркса, Е.Маха, М.Метерлінка формує образ тогочасної людини, позбавленої життєвої деструкції та наголошує на базовому принципі, що полягає в колективному творенні ідеального в реальному. Особистість повинна спрямовувати діяльність для зростання здібностей, збагачення людства у цілому, усвідомлювати щастя у соціальній, науковій, художній творчості. Для підсилення тези він цитує «Le temple enseveli» М.Метерлінка, який запропонував єдиний критерій моралі: «все, що сприяє зростанню сил (біологічного) Виду – благо, все, що йому шкодить – зло»[15]. Але виходячи з обраної А.Луначарським ідеологемі, він формує прогнозований, але досить таки сумнівний з морально-етичних засад, висновок. Людина готує самогубство не стільки за умови обтяжливого існування для самого суб'єкта, а враховуючи попередню оцінку своєї життєдіяльності, яка призводить до умовиводу про марність зазначеного життя саме для колективу. Він змушений визнати, що проблема суїциду актуальна для тогочасного «авангарду людства» – представників компартії, комсомольської молоді та піонерів. Зазначене нашою на аксіоматичне твердження, що причина криється не лише у спадковості та душевних падіннях, а в банальній перевтомі від напруженого суспільного життя. А.Луначарський пропонує звертати увагу на довготривалі та миттєві кризові стани людини. Необхідно на рівні товариської взаємодопомоги уважно ставитись до неврівноважених та імпульсивних осіб (так зване – взаємне страхування від самогубства), а нужденні повинні отримувати допомогу на рівні суспільства та держави[16]. На наш погляд, досвід паліативної медсестри може допомогти у попередженні суїцидальних пристрастей та прийнятті рішення не на користь евтаназії. Бронні Вее (Bronnie Ware) брала участь у роботі по полегшенню стану вмираючих пацієнтів протягом певного періоду – від трьох до дванадцяти останніх тижнів їх життя [17]. Вона проводила соціологічне опитування що мало

У.П. Кошетар

СУИЦИД И ЭВТАНАЗИЯ КАК ПРИКЛАДНАЯ ПРОБЛЕМА СОВРЕМЕННОЙ ЭТИКИ

В статье проанализировано основные черты, философский и мировоззренческие аспекты суицида и эвтаназии, как проблемы современной этики.

U.Koshetar

SUICIDE AND EUTHANASIA AS AN APPLIED PROBLEM OF THE MODERN ETHICS

The essential features, philosophical and world-view aspects of suicide and euthanasia as an applied problem of the modern ethics are analyzed in the article.

на меті формування рейтингу основних жалів вмираючих. Незважаючи на те, що вона працювала із людьми, відпущеними вмирати додому з в'язниць, було створено універсальну картину із п'яти жалів. Назвемо їх: відсутність сміливості жити «своїм життям», а не за сценарієм, що зручний для оточуючих та ними очікуваний; надмірна робота заради грошей; брак сміливості висловити свої почуття; постійний брак часу для підтримки стосунків зі своїми друзями; шкода, що людина не дозволила собі бути щасливою.

Висновки

Суїцид та евтаназія завжди будуть актуальними проблемами біоетики, оскільки вони є наближеними до проблеми смерті та стосуються таємниць людського існування, є одними з важливих векторів розвитку сучасної прикладної етики.

Список літератури

1. Апресян Р.Г. Профессиональная, прикладная и практическая этики // http://ethicscenter.ru/ed/kaunas/apr.html#_ftnref2#_ftnref2
2. Бакштановский В.И., Согомонов Ю.В. Прикладная этика: Опыт университетского словаря. Тюмень: НИИ ПЭ ТюмГНУ, 2001. – 367 с.
3. Каллахан Д. Индивидуальное и общее благо: коммуитаристский подход к биоэтике // Практична філософія. – 2005. – № 3. – С. 9-11.
4. Коновалова Л.В. Прикладная этика // <http://library.ksu.ru/library/book/12574/html>
5. Фукуяма Ф. Наше постчеловеческое будущее: последствия биотехнологической революции. – М.: ООО "Издательство АСТ": ОАО "ЛЮКС", 2004. – 349 с.
6. Терри Пратчетт объявил о намерении добровольно уйти из жизни // <http://www.korrespondent.net/main/233984/>
7. Фромм Э. Человек для самого себя. – М.: Смысл, 1995. – 240с.
8. Швейцария разрешила эвтаназию для психически больных <http://www.korrespondent.net/main/177984/>
9. Encyclopedia of bioethics. – N.-Y. – London, 1978.
10. Вострокнутов Н.В., Василевский В.Г. Патологическое агрессивное поведение детей и подростков. Комплексная оценка на этапах возрастного психического развития // российский психиатрический журнал. – 2000. -№2. – С.12-19.
11. Трегубов Л.З., Вагин Ю.Р. Эстетика самоубийства. – Пермь, 1993, – 286 с.
12. Аванесов С.С. Введение в философскую суицидологию. – Томск: Издво Томского университета, 2000. – 122 с.
13. Артамонов И.И. Терроризм: способы предотвращения, методика расследования. Монография. – М.: Изд-ль Шумилова И.И., 2002. – 329с.
14. Сафонов И.И. Организация раскрытия и расследования терроризма. Монография / Под ред. А.С. Подшибякина. - М.: Изд-во Шумилова И.И., 2004.- 132с.
15. А.Луначарский. самоубийство и философия. http://vmg.pp.ua/books/D0%B8%D1%8F_ihitk.htm
16. А.Луначарский Несколько мыслей о самоубийствах. http://vmg.pp.ua/books/%D0%93%8F_ihitk.htm
17. Bronnie Ware. Top five regrets of the dying. <http://www.guardian.co.uk/lifeandstyle/2012/feb/01/top-five-regrets-of-the-dying>

